

Izabela Marta Szelaąg

Macrolepidoptera (heterocera) Wielunia i rezerwatu „Dąbrowa w Niżankowicach”

Rocznik Wieluński 11, 119-141

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Izabela Marta Szeląg

MACROLEPIDOPTERA (HETEROCERA) WIELUNIA I REZERWATU „DĄBROWA W NIŻANKOWICACH”

Heterocera (różnoczułkie) to sztucznie utworzona grupa (podział ze względu na wygląd i porę lotu), która obejmuje dużą liczbę rodzin motyli. Zaliczane są do niej motyle duże tzw. macrolepidoptera i motyle małe tzw. microlepidoptera, latające o zmierzchu i w nocy. Występują też gatunki latające w ciągu dnia.

Do 2000 roku w Polsce odnotowano 1095 gatunków heterocera z następujących rodzin: *Arctiidae*, *Cossidae*, *Drepanidae*, *Geometridae*, *Hepialidae*, *Lasiocampidae*, *Limacodidae*, *Lymantriidae*, *Noctuidae*, *Nolidae*, *Notodontidae*, *Pantheidae*, *Sesiidae* i *Sphingidae*. W województwie łódzkim po 1960 roku znaleziono 654 gatunki z poszczególnych rodzin: *Arctiidae* – 31, *Cossidae* – 1, *Drepanidae* – 12, *Geometridae* – 234, *Hepialidae* – 0, *Lasiocampidae* – 14, *Limacodidae* – 2, *Lymantriidae* – 7, *Noctuidae* – 283, *Nolidae* – 5, *Notodontidae* – 29, *Pantheidae* – 2, *Sesiidae* – 18 i *Sphingidae* – 16 (BUSZKO, NOWACKI, 2000).

Wiele badań nad lepidopterofauną skupia się na obszarach województwa łódzkiego objętych ochroną ze względu na unikatową faunę i florę. Pozostałe tereny nie budzą tak dużego zainteresowania badaczy wobec tego brakuje informacji o składzie gatunkowym w tych rejonach. W latach 2001–2008 autorka prowadziła badania faunistyczne w celu uzupełnienia danych o występowaniu motyli w południowo-zachodniej części województwa.

Badania są kontynuowane, co przyczyni się do poszerzenia wiedzy o występowaniu i rozmieszczeniu motyli.

Metody i teren badań

Podczas prowadzonych w terenie badań nad fauną motyli nocnych dane pozyskiwane były w środowisku naturalnym poprzez obserwacje różnych stadiów rozwojowych (larwy, imago), fotografowanie przy pomocy aparatu fotograficznego Nikon D40, zbiera-

nie materiału do późniejszej hodowli w warunkach laboratoryjnych oraz pozyskiwanie okazów do późniejszego oznaczenia.

Do zdobywania okazów stosowane były typowe metody wykorzystywane w entomologii tj. łowienie przy użyciu siatki entomologicznej, wyplaszanie z gałęzi drzew i krzewów natomiast z trawy „kosząc” siatką entomologiczną. Badania prowadzone były głównie po zmierzchu, wtedy do połowu motyli wykorzystywana była bezdławikowa lampa rtęciowa (MIX 250).

Przy identyfikacji brane były pod uwagę cechy morfologiczne charakterystyczne dla poszczególnych gatunków. Oznaczanie na podstawie cech zewnętrznych nieraz budzi pewne wątpliwości, dlatego niektóre gatunki z rodzin Noctuidae i Geometridae rozpoznawane były na podstawie cech narządów rozrodczych. Preparaty robione były standardową metodą (BUSZKO, 2000) i umieszczane w plastikowych pojemniczkach (firmy BioQuip, USA) pod okazem.

Do oznaczania gatunków wykorzystano: atlasy (BUSZKO, 2000), (HEINTZE, 1990), (MALICKY, 2000), Leksykon Przyrodniczy (REICHOF-RIEHM, 1996), klucze do oznaczania motyli (BUSZKO, 1980), (BUSZKO, 1983), (BUSZKO, 1992), (DĄBROWSKI, 1998), (NOWACKI, 1996).

Dokumentacja fotograficzna oraz materiał dowodowy znajdują się w zbiorze autorki.

W celu dokładniejszego przedstawienia położenia stanowisk podano kwadraty UTM. Kwadraty UTM stosowane są w systemie kartograficznym opartym na siatce kwadratów 10x10 km. Jest to najczęściej stosowany system do ilustracji występowania bezkręgowców (BUSZKO, 1997).

Wykaz systematyczny motyli wg BUSZKO, NOWACKI, 2000.

Wykorzystano mapę oraz współrzędne geograficzne ze strony internetowej (JONKO, 2011)

Stanowisko 1

Nizankowice UTM CB 46

N: 51°09'18"

E: 18°47'26"

Stanowisko 1 znajduje się w zachodniej części regionu Lasy Działoszyńskie.

Region o powierzchni 245,7 km² w większej części zajmują lasy. Dominujące utwory pokrywowe to piaski i żwiry akumulacji rzecznołodowcowej, częściowo również głązy, żwiry, piaski i gliny akumulacji czołowołodowcowej. W podłożu występują wapienie, margle i dolomity górnej jury. Rzeźbę terenu cechuje znaczne urozmaicenie powierzchni. Większa część zajmuje zdenudowana równina sandrowa oraz wysoczyzna morenowa oraz garby.

Pokrywą glebową tworzą gleby rdzawe. W dolinie Warty występują gleby hydromorficzne.

Region Lasy Działoszyńskie charakteryzuje występowanie głównie lasów iglastych, jednak znajduje się też kilka rezerwatów obejmujące kontynentalne bory mieszane oraz niżową dąbrowę acidofilną typu środkowoeuropejskiego rezerwat „Dąbrowa w Niżankowicach” i rezerwat „Mokry Las” obejmujący fragment lasu grądowego z udziałem jodły. Na terenie regionu znajduje się rezerwat „Węże” obejmujący ostańcowe wzgórza wapienne ze szczelinami i lejami krasowymi oraz niewielkimi jaskiniami. Pozostała powierzchnię zajmują grunty orne (OLEŹKI, 2007).

Teren badań obejmował Niżankowice włączając rezerwat „Dąbrowa w Niżankowicach” znajdujący się na terenie Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Obszar zalesiony z przewagą sosny *Pinus silvestris* L. i świerka *Picea abies* KARST. W niższych partiach lasu występują: jałowce *Juniperus communis* L., paprocie, dziurawce *Hypericum spp.* Na obrzeżach lasu spotkać można duże skupiska *Artemisia vulgaris* L. i *A. absinthium* L. Na polanach śródleśnych, w miejscach nasłonecznionych występuje roślinność kserotermiczna: macierzanka *Thymus pulegioides* L. i wilczomlecze *Euphorbia spp.* Rezerwat „Dąbrowa w Niżankowicach” stanowią: kwaśna dąbrowa trzcinnikowi i świetlista dąbrowa z drzewostanem dębu bezszypułkowego *Quercus petraea* (MATUSCH) (SZELAĞ, 2008).

Stanowisko 2

Wieluń UTM CB 27

N: 51°13'12"

E: 18°32'08"

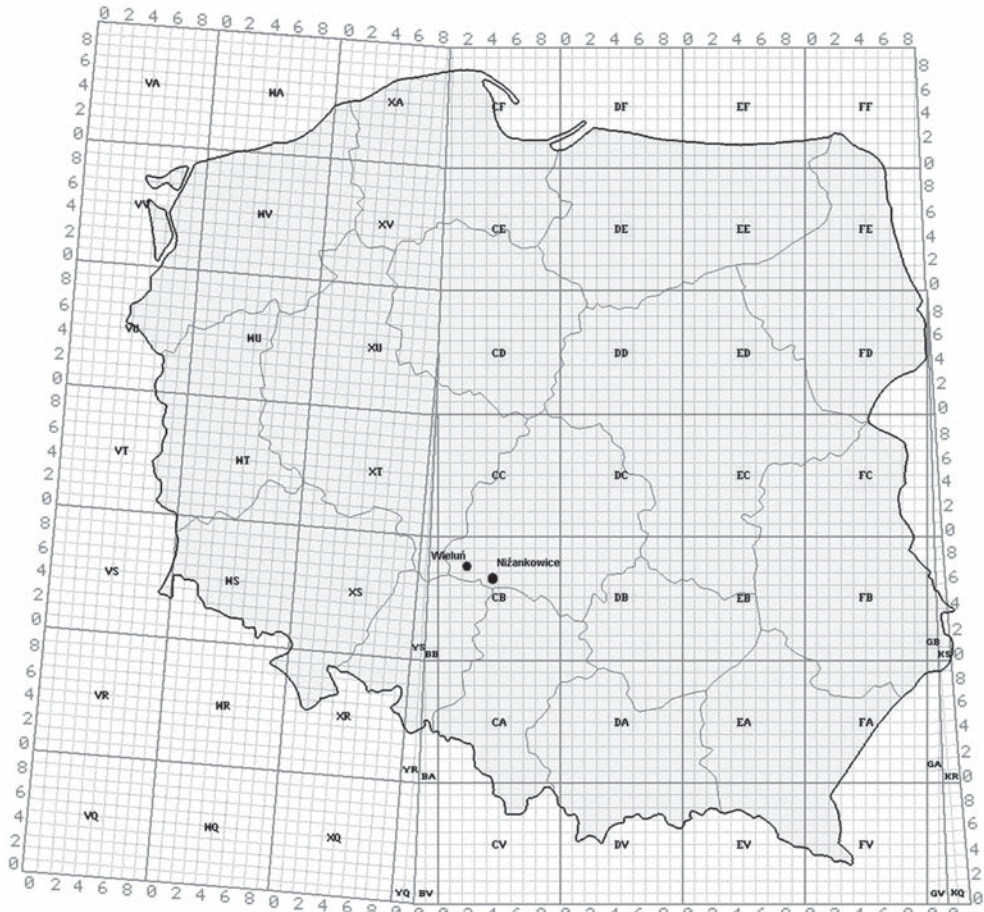
Stanowisko 2 znajduje się w środkowej części regionu Ziemia Wieluńska. Region o powierzchni 655 km². Teren głównie rolniczy. Niewielką powierzchnię zajmują lasy mieszane w pojedynczych kompleksach w środkowo-zachodniej części. Obszar w większej części pokryty piaskami i żwirami akumulacji rzecznołodowcowej oraz mady, ily i piaski. Środkową część obszaru na zwartej powierzchni budują głazy, gliny, żwiry i piaski akumulacji czołowołodowcowej. W okolicy Wielunia występują łupki ilaste, mułowce, piaskowce i piaski, a także wapienie, margle, dolomity z okresu jury środkowej i górnej jak również triasowe iłowce i łupki ilasto-piaszczyste. Zachodnia część regionu to zdenudowana wysoczyzna morenowa. W środkowej części znajdują się garby i płaskowyże.

Pokrywą glebową tworzą gleby płowe oraz brunatne, gdzieniegdzie występują gleby rdzawe.

Teren badań obejmował zespół parkowy „Lasek miejski” z przyległymi terenami ogródków działkowych. Na obszarze badań występuje drzewostan mieszany, składający się głównie z sosny *Pinus silvestris* L., świerka *Picea abies* KARST., modrzewia *Larix sp.* MILL., dębu *Quercus sp.* L., brzozy *Betula* L., olszy *Alnus* MILL. na terenie par-

ku oraz różnych gatunków bylin, jednorocznych roślin, drzew i krzewów ogrodowych na terenie ogródków.

Mapka poniżej przedstawia obszar badań ze stanowiskami umieszczonymi na siatce kwadratów UTM

Rys. 1. Stanowiska badań Macrolepidoptera (Heterocera) w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego

Wyniki badań

W celu przejrzystości zapisu, listę odnotowanych gatunków motyli (Lepidoptera) przedstawiono w tabelach.

Tabela 1. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny niedźwiedziówkowate (*Arctiidae*)

L.P.	GATUNEK (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
1	<i>Arctia caja</i> (Linnaeus, 1758) (Tablica I)		V
2	<i>Eilema complana</i> (Linnaeus, 1758)	V	
3	<i>Eilema griseola</i> (Hübner, 1803)		V
4	<i>Eilema lurideola</i> (Zincken, 1817)	V	
5	<i>Eilema lutarella</i> (Linnaeus, 1758)		V
6	<i>Eilema sororcula</i> (Hufnagel, 1766)		V
7	<i>Lithosia quadra</i> (Linnaeus, 1758)	V	
8	<i>Miltochrista miniata</i> (Forster, 1771)	V	V
9	<i>Pelosia muscerda</i> (Hufnagel, 1766)		V
10	<i>Phragmatobia fuliginosa</i> (Linnaeus, 1758)		V
11	<i>Thumatha senex</i> (Hübner, 1803)		V
RAZEM:		4	8

Tabela 2. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny trociniarkowate (*Cossidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
12	<i>Zeuzera pyrina</i> (Linnaeus, 1761) (Tablica I)		V
RAZEM:		0	1

Tabela 3. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny wycinkowate (*Drepanidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
13	<i>Cilix glaucata</i> (Scopoli, 1763)	V	V
14	<i>Drepana falcata</i> (Linnaeus, 1758)		V
15	<i>Falcaria lacertinaria</i> (Linnaeus, 1758)	V	
16	<i>Habrosyne pyritoides</i> (Hufnagel, 1766) (Tablica I)	V	V
17	<i>Tethea or</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
18	<i>Tetheella fluctuosa</i> (Hübner, 1803)	V	
19	<i>Thyatira Batis</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
20	<i>Watsonalla binaria</i> (Hufnagel, 1767)	V	
21	<i>Watsonalla cultraria</i> (Fabricius, 1775)	V	
RAZEM:		8	4

Tabela 4. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny miernikowcowate (*Geometridae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
22	<i>Alcis repandata</i> (Linnaeus, 1758)	V	
23	<i>Angerona prunaria</i> (Linnaeus, 1758)	V	
24	<i>Aplocera plagiata</i> (Linnaeus, 1758)	V	
25	<i>Bupalus piniaria</i> (Linnaeus, 1758)		V
26	<i>Cabera exanthemata</i> (Scopoli, 1763)		V
27	<i>Cabera pusaria</i> (Linnaeus, 1758)	V	

28	<i>Calospilos sylvata</i> (Scopoli, 1763)	V	V
29	<i>Campaea margaritata</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
30	<i>Camptogramma bilineata</i> (Linnaeus, 1758)		V
31	<i>Catarhoe cuculata</i> (Hufnagel, 1767)	V	
32	<i>Cepphis advenaria</i> (Hübner, 1790)	V	
33	<i>Chiasmia clathrata</i> (Linnaeus, 1758) (Fot. 1)		V
34	<i>Chloroclysta siterata</i> (Hufnagel, 1767)	V	V
35	<i>Chloroclysta truncata</i> (Hufnagel, 1767)	V	
36	<i>Chloroclystis v-ata</i> (Haworth, 1809)		V
37	<i>Colostygia pectinataria</i> (Knoch, 1781)	V	
38	<i>Cosmorhoe ocellata</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
39	<i>Cyclophora albipunctata</i> (Hufnagel, 1767)		V
40	<i>Cyclophora punctaria</i> (Linnaeus, 1758)		V
41	<i>Ecliptopera silaceata</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
42	<i>Ectropis crepuscularia</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
43	<i>Ematurga atomaria</i> (Linnaeus, 1758) (Fot. 2)		V
44	<i>Ennomos alniaria</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
45	<i>Ennomos autumnaria</i> (Werneburg, 1859)	V	V
46	<i>Ennomos erosaria</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
47	<i>Epirrhoe rivata</i> (Hübner, 1813)	V	
48	<i>Euphyia unangulata</i> (Haworth, 1809)		V

49	<i>Eupithecia absinthiata</i> (Clerck, 1759)	V	V
50	<i>Eupithecia centaureata</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
51	<i>Eupithecia innotata</i> (Hufnagel, 1767)		V
52	<i>Eupithecia intricata</i> (Zetterstedt, 1839)		V
53	<i>Eupithecia pusillata</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
54	<i>Eupithecia subfuscata</i> (Haworth, 1809)	V	
55	<i>Eupithecia succenturiata</i> (Linnaeus, 1758)		V
56	<i>Eupithecia tantillaria</i> Boisduval, 1840		V
57	<i>Geometra papilionaria</i> (Linnaeus, 1758)	V	
58	<i>Hemithea aestivaria</i> (Hübner, 1789)	V	
59	<i>Hypomecis punctinalis</i> (Scopoli, 1763)		V
60	<i>Hypomecis roboraria</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
61	<i>Idaea aversata</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
62	<i>Idaea dimidiata</i> (Hufnagel, 1767)		V
63	<i>Idaea inquinata</i> (Scopoli, 1763)		V
64	<i>Idaea muricata</i> (Hufnagel, 1767)		V
65	<i>Idaea seriata</i> (Schrank, 1802)		V
66	<i>Jodis putata</i> (Linnaeus, 1758)	V	
67	<i>Lomaspilis marginata</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
68	<i>Lomographa bimaculata</i> (Fabricius, 1775)		V
69	<i>Macaria liturata</i> (Clerck, 1759)	V	V
70	<i>Macaria notata</i> (Linnaeus, 1758)		V

71	<i>Mesoleuca albicillata</i> (Linnaeus, 1758)	V	
72	<i>Minoa murinata</i> (Scopoli, 1763)	V	
73	<i>Plagodis dolabraria</i> (Linnaeus, 1767)	V	V
74	<i>Pelurga comitata</i> (Linnaeus, 1758)		V
75	<i>Perizoma alchemillata</i> (Linnaeus, 1758)		V
76	<i>Rheumaptera undulata</i> (Linnaeus, 1758)	V	
77	<i>Rhinoprora rectangulata</i> (Linnaeus, 1758)		V
78	<i>Scopula immutata</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
79	<i>Scopula rubiginata</i> (Hufnagel, 1767)		V
80	<i>Scotopteryx chenopodiata</i> (Linnaeus, 1758)		V
81	<i>Scotopteryx luridata</i> (Hufnagel, 1767)	V	
82	<i>Thera juniperata</i> (Linnaeus, 1758)		V
83	<i>Thera obeliscata</i> (Hübner, 1787)		V
84	<i>Timandra comae</i> A. Schmid, 1931	V	V
85	<i>Xanthorhoe ferrugata</i> (Clerck, 1759)		V
86	<i>Xanthorhoe fluctuata</i> (Linnaeus, 1758)		V
RAZEM:		34	44

Tabela 5. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny niesobkowate (*Hepialidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
87	<i>Triodia sylvina</i> (Linnaeus, 1761) (Tablica II)	V	V
88	<i>Phymatopus hecta</i> (Linnaeus, 1758)	V	
RAZEM:		2	1

Tabela 6. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny barczatkowate (*Lasiocampidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
89	<i>Dendrolimus pini</i> (Linnaeus, 1758)	V	
90	<i>Euthrix potatoria</i> (Linnaeus, 1758) (Tablica I)	V	
RAZEM:		2	0

Tabela 7. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny ślimakówkowate (*Limacodidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
91	<i>Apoda limacodes</i> (Hufnagel, 1766) (Tablica I)	V	
RAZEM:		1	0

Tabela 8. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny brudnicowate (*Lymantriidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
92	<i>Euproctis chrysorrhoea</i> (Linnaeus, 1758)		V
93	<i>Lymantria dispar</i> (Linnaeus, 1758)		V
94	<i>Lymantria monacha</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
95	<i>Orgyia antiqua</i> (Linnaeus, 1758) (Tablica I)		V
RAZEM:		1	4

Tabela 9. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny sówkwate (*Noctuidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
96	<i>Abrostola tripartita</i> (Hufnagel, 1766)		V
97	<i>Abrostola triplasia</i> (Linnaeus, 1758)		V

98	<i>Acronicta aceris</i> (Linnaeus, 1758)		V
99	<i>Acronicta auricoma</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
100	<i>Acronicta cuspis</i> (Hübner, 1813)		V
101	<i>Acronicta rumicis</i> (Linnaeus, 1758)		V
102	<i>Acronicta tridens</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
103	<i>Agrochola lychnidis</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	V
104	<i>Agrotis exclamationis</i> (Linnaeus, 1758)		V
105	<i>Agrotis ipsilon</i> (Hufnagel, 1766)		V
106	<i>Agrotis segetum</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	V
107	<i>Amphipyra livida</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
108	<i>Amphipyra pyramidea</i> (Linnaeus, 1758)		V
109	<i>Amphipyra tragopoginis</i> (Clerck, 1759)		V
110	<i>Ampypoea oculatea</i> (Linnaeus, 1761)	V	
111	<i>Apamea crenata</i> (Hufnagel, 1766)		V
112	<i>Apamea monoglypha</i> (Hufnagel, 1766)		V
113	<i>Athetis pallustris</i> (Hübner, 1808)	V	
114	<i>Autographa gamma</i> (Linnaeus, 1758) (Fot. 3)		V
115	<i>Axylia putris</i> (Linnaeus, 1761)		V
116	<i>Blepharita satura</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	

117	<i>Calloplistria juvenina</i> (Stoll, 1782)	V	
118	<i>Catocala elocata</i> (Esper, 1787)		V
119	<i>Catocala fulminea</i> (Scopoli, 1763)		V
120	<i>Charanyca trigrammica</i> (Hufnagel, 1766)		V
121	<i>Conistra rubiginea</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
122	<i>Conistra vaccinii</i> (Linnaeus, 1761)	V	
123	<i>Cosmia trapezina</i> (Linnaeus, 1758)		V
124	<i>Cryphia algae</i> (Fabricius, 1775)		V
125	<i>Cucullia fraudatrix</i> Eversmann, 1837		V
126	<i>Cucullia tanacetii</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
127	<i>Cucullia umbratica</i> (Linnaeus, 1758)		V
128	<i>Diachrysis chrysitis</i> (Linnaeus, 1758)		V
129	<i>Diarsia rubi</i> (Vieweg, 1790)		V
130	<i>Discestra trifolii</i> (Hufnagel, 1766)		V
131	<i>Dypterygia scabriuscula</i> (Linnaeus, 1758)		V
132	<i>Emmelia trabealis</i> (Scopoli, 1763)	V	V
133	<i>Elaphria venustula</i> (Hübner, 1790)		V
134	<i>Eucarta virgo</i> (Treitschke, 1835) (Tablica II)		V
135	<i>Euclidia glyphica</i> (Linnaeus, 1758)		V
136	<i>Eugraphe sigma</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
137	<i>Euplexia lucipara</i> (Linnaeus, 1758)		V

138	<i>Hadula trifolii</i> (Hufnagel, 1766)		V
139	<i>Heliothis virescens</i> (Hufnagel, 1766)		V
140	<i>Hypena crassalis</i> (Fabricius, 1787)	V	
141	<i>Hypena proboscidalis</i> (Linnaeus, 1758)		V
142	<i>Ipimorpha retusa</i> (Linnaeus, 1758)		V
143	<i>Lacanobia oleracea</i> (Linnaeus, 1758)		V
144	<i>Lacanobia</i> <i>w-latinum</i> (Hufnagel, 1766)		V
145	<i>Laspeyria flexula</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
146	<i>Luperina testacea</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
147	<i>Macdunnoughia confusa</i> (Stephens, 1850)	V	V
148	<i>Mamestra brassicae</i> (Linnaeus, 1758)		V
149	<i>Melanchnra persicariae</i> (Linnaeus, 1761)	V	V
150	<i>Melanchnra pisi</i> (Linnaeus, 1758)		V
151	<i>Mesoligia furuncula</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
152	<i>Moma alpium</i> (Osbeck, 1778)	V	
153	<i>Mythimna albipuncta</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	V
154	<i>Mythimna ferrago</i> (Fabricius, 1787)		V
155	<i>Mythimna l - album</i> (Linnaeus, 1767)		V
156	<i>Mythimna pallens</i> (Linnaeus, 1758)		V
157	<i>Noctua fimbriata</i> (Schreber, 1759)		V

158	<i>Noctua janthina</i> (Denis et Schiffermüller, 1775) (Tablica II)		V
159	<i>Noctua pronuba</i> Linnaeus, 1758		V
160	<i>Ochropleura plecta</i> (Linnaeus, 1761)		V
161	<i>Oligia fasciuncula</i> (Haworth, 1809)		V
162	<i>Oligia latruncula</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
163	<i>Oligia strigilis</i> (Linnaeus, 1758)		V
164	<i>Pechipogo strigillata</i> (Linnaeus, 1758)		V
165	<i>Phlogophora meticulosa</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
166	<i>Plusia festucae</i> (Linnaeus, 1758)		V
167	<i>Polia nebulosa</i> (Hufnagel, 1766)	V	
168	<i>Protodeltote pygarga</i> (Hufnagel, 1766)		V
169	<i>Pseudeustrotia candidula</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
170	<i>Rusina ferruginea</i> (Esper, 1785)	V	
171	<i>Scoliopteryx libatrix</i> (Linnaeus, 1758)		V
172	<i>Thalpophila matura</i> (Hufnagel, 1766)	V	V
173	<i>Tholera cespitis</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
174	<i>Tholera decimalis</i> (Poda, 1761)	V	
175	<i>Trachea atriplicis</i> (Linnaeus, 1758)		V
176	<i>Tyta luctuosa</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V

177	<i>Xanthia gilvago</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)		V
178	<i>Xanthia icteritia</i> (Hufnagel, 1766)	V	
179	<i>Xestia c - nigrum</i> (Linnaeus, 1758)		V
180	<i>Xestia xanthographa</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
RAZEM:		25	68

Tabela 10. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny rezeliowate (*Nolidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
181	<i>Bena bicolorana</i> (Fuessly, 1775)	V	
182	<i>Meganola strigula</i> (Denis et Schiffermüller, 1775) (Tablica II)	V	
183	<i>Nycteola revayana</i> (Scopoli, 1772)		V
RAZEM:		2	1

Tabela 11. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny garbatkowate (*Notodontidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
184	<i>Cerura erminea</i> (Esper, 1783)		V
185	<i>Drymonia velitaris</i> (Hufnagel, 1766)	V	
186	<i>Leucodonta bicoloria</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	V	
187	<i>Notodonta dromedarius</i> (Linnaeus, 1758)	V	V

188	<i>Notodonta ziczac</i> (Linnaeus, 1758)	V	
189	<i>Phalera bucephala</i> (Linnaeus, 1758)		V
190	<i>Pheosia gnoma</i> (Fabricius, 1776)	V	
191	<i>Stauropus fagi</i> (Linnaeus, 1758)	V	
RAZEM:		6	3

Tabela 12. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny *Pantheidae*

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
192	<i>Panthea coenobita</i> (Esper, 1785) (Tablica II)	V	
RAZEM:		1	0

Tabela 13. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny przeziernikowate (*Sesiidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
193	<i>Synanthedon myopa- eformis</i> (Borkhausen, 1789) (Tablica II)		V
RAZEM:		0	1

Tabela 14. Alfabetyczny wykaz gatunków motyli z rodziny zawisakowate (*Sphingidae*)

L.P.	GATUNKI (Species)	STANOWISKO (Locality)	
		1	2
		NIŻANKOWICE UTM CB 46	WIELUŃ UTM CB 27
194	<i>Deilephila elpenor</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
195	<i>Hyloicus pinastri</i> (Linnaeus, 1758)	V	

196	<i>Laothoe populi</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
197	<i>Mimas tiliae</i> (Linnaeus, 1758)	V	V
198	<i>Smerinthus ocellata</i> (Linnaeus, 1758)		V
199	<i>Sphinx ligustri</i> Linnaeus, 1758		V
RAZEM:		4	5

Wnioski

W ciągu kilku lat badań stwierdzono występowanie 199 gatunków z 14 rodzin motyli dużych (Heterocera) na badanym obszarze. Na stanowisku rezerwat „Dąbrowa w Nizankowicach” zaobserwowano 90 gatunków z 12 rodzin, na stanowisku Wieluń 140 gatunków z 11 rodzin. Nie notowano na terenie województwa łódzkiego siedmiu gatunków:

- *Scotopteryx luridata* (HUFN., 1767), gatunek obserwowany w północnej, wschodniej i południowo-zachodniej Polsce (BUSZKO, NOWACKI, 2000).
- *Triodia sylvina* (L., 1761) (Tablica II), stwierdzony na obszarze całego kraju (BUSZKO, NOWACKI, 2000)
- *Phymatopus hecta* (L., 1758), stwierdzony na obszarze całego kraju (BUSZKO, NOWACKI, 2000).
- *Athetis pallustris* (HBN., 1808), nie stwierdzony w województwach łódzkim i lubuskim (BUSZKO, NOWACKI, 2000).
- *Eucarta virgo* (TREIT., 1835) (Tablica II), gatunek wykazuje w ostatnim dwudziestoleciu ekspansję w kierunku zachodnim. Aktualnie spotykany na pojedynczych stanowiskach w całej Polsce. Stwierdzony w Puszczy Augustowskiej i Roztoczu (NOWACKI, 2006)
- *Noctua janthina* (DEN. ET SCHIFF., 1775) (Tablica II), nie stwierdzona w województwach łódzkim i warmińsko-mazurskim (BUSZKO, NOWACKI, 2000).
- *Meganola strigula* (DEN. ET SCHAFF., 1775). Gatunek spotykany pojedynczo na całej obszarze Polski. Stwierdzony na Roztoczu (NOWACKI, 2006) (Tablica II).

Gatunek *Zeuzera pyrina* (L., 1761) (Tablica I), z rodziny Cossidae nie był spotykany na obszarze województwa od 1960 roku (BUSZKO, NOWACKI, 2000).

Stwierdzono dwa gatunki z rodziny Hepialidae: *Triodia sylvina* (L., 1761), *Phymatopus hecta* (L., 1758). Brak jest informacji o występowaniu Hepialidae na terenie województwa. Można przypuszczać, że brak danych na ten temat spowodowany jest niedostatecznym zbadaniem terenu, ponieważ gatunki te są pospolite na terenie całego kraju.

W sposób zadowalający zostały zbadane następujące rodziny: Drepanidae, Arctiidae i Lymantriidae. W przypadku pozostałych należy kontynuować badania. Nie zaobserwowano 457 gatunków odnotowanych na obszarze województwa łódzkiego, spowodowane jest to zawężeniem eksplorowanego terytorium w celu dokładniejszych badań.

W świetle powyższych danych, rejon południowo – zachodniej części województwa łódzkiego powinien być większym obiektem zainteresowania badaczy, co umożliwi poznanie bogactwa gatunkowego motyli.

Podsumowanie

Artykuł jest podsumowaniem badań faunistycznych nad Macrolepidoptera (Heterocera) Wielunia i rezerwatu „Dąbrowa w Niżankowicach” prowadzonych w latach 2001–2008. Podczas badań stwierdzono 199 gatunków (ok. 18% gatunków występujących w Polsce) z 14 rodzin. Siedem z nich nie obserwowano do tej pory na terenie województwa łódzkiego t.j.: *Scotopteryx luridata* (HUFN., 1767), *Triodia sylvina* (L., 1761), *Phymatopus hecta* (L., 1758), *Athetis pallustris* (HBN., 1808), *Eucarta virgo* (TREIT., 1835), *Noctua janthina* (DEN. ET SCHIFF., 1775), *Meganola strigula* (DEN. ET SCHIFF., 1775). Gatunek *Zeuzera pyrina* (L., 1761) z rodziny Cossidae nie był stwierdzony od 1960 roku. W Polsce z rodziny Hepialidae występuje 6 gatunków. Podczas badań w Niżankowicach i w Wieluniu odnotowano dwa gatunki są to: *Triodia sylvina* (L., 1761) i *Phymatopus hecta* (L., 1758) (do tej pory nie łowione w województwie łódzkim).

Dotychczas obszar południowo-zachodniej części województwa nie był zbadany wobec tego, należy kontynuować badania.

Piśmiennictwo:

1. Buszko J., 1980: Motyle *Lepidoptera* – Sówki *Noctuidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski. PWN, Warszawa, XXVII, **53f**: 1–41
2. Buszko J., 1983: Motyle *Lepidoptera* – Sówki *Noctuidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski. PWN, Warszawa, XXVII, **53e**: 1–171
3. Buszko J., 1992: Motyle *Lepidoptera* – Zawisaki *Sphingidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski. Biologica Silesiae, Wrocław, XXVII, **59**: 1–42
4. Buszko J., 1997: Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce (*Lepidoptera*: Papilionidae, Hesperioidea) 1986–1995, Toruń
5. Buszko J., 2000: Atlas motyli Polski. Część III. Falice, wycinki, miernikowce, Warszawa, 518 pp
6. Buszko J., Nowacki J., 2000: Polish Entomological Monographs. Vol. I. The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist. Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Poznań, Toruń. 3–178 pp
7. Dąbrowski J., 1998: Motyle *Lepidoptera* – Ślimakówki *Limacodidae*, Kraśniki *Zygenidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Toruń, XXVII, **14–15**: 3–48

8. Heintze J., 1990: Motyle Polski. Atlas. Część I, Warszawa, 301 pp
9. Malicky M., Hauser E., Huemer P., 2000: Verbreitungsatlas der Tierwelt Oesterreichs: Noctuidae s.cl. Stapia, **74**: 3–278
10. Nowacki J., 1996: Motyle *Lepidoptera* – Sówki *Noctuidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski. Oficyna Wydawnicza Turpress, Toruń, XXVII, **53c**: 1–88
11. Nowacki J., 2006: Materiały do poznania sówek (*Lepidoptera*: Noctuidae: Noliidae, Noctuidae) wschodniej Polski. Wiadomości Entomologiczne, Poznań, XXV, **3**: 175–178
12. Olędzki J.R., 2007: Regiony Geograficzne Polski. Teledetekcja Środowiska dawniej Fotointerpretacja w geografii, Warszawa, **38**: 151–152
13. Reichholf-Riehm H., 1996: Motyle. Świat Książki, Warszawa, 288 pp
14. Szląg I., 2008: „Rocznik Wieluński. Różnorodność gatunkowa motyli dziennych (*Lepidoptera*: Rhopalocera) w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego (cz. I.), **7 (2007)**: 153–159

Website 1. Jonko K.: European Butterflies and Month. [dostęp: 01–08–2011]. Internet: http://www.lepidoptera.pl/UTM_Europe.php

Fotografie do tablic oraz tablice zostały wykonane przez Izabelę Szląg.

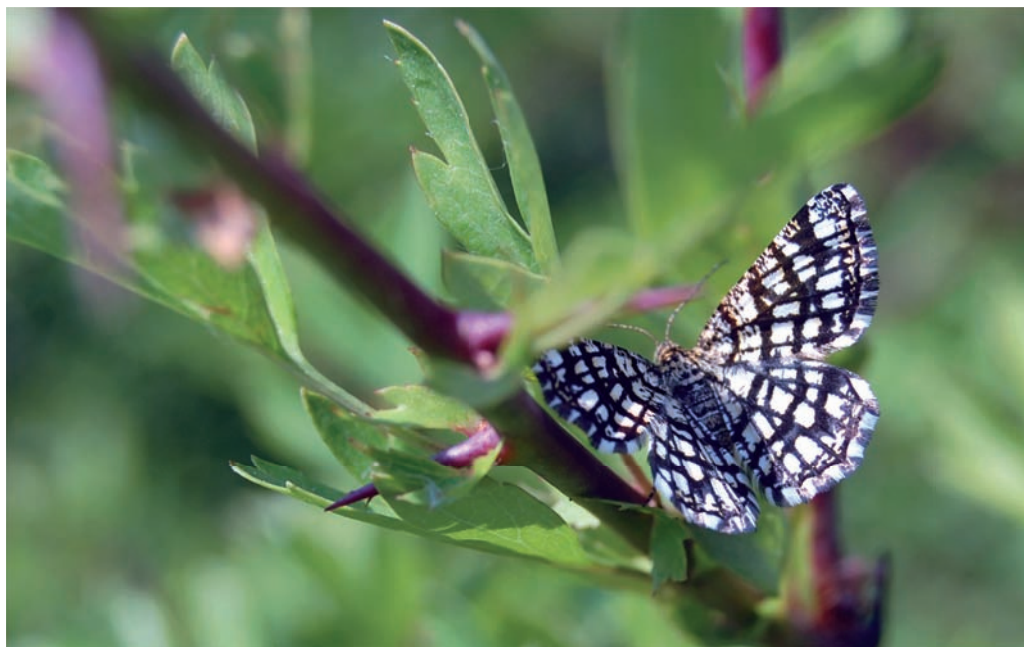
Summary

The article summarizes the faunistic research into the Macrolepidoptera (Heterocera) of Wieluń and the “Dąbrowa w Nizankowicach” reserve carried out in 2001–2008. 199 species from 14 families were found. Seven species were recorded in Łódź province for the first time: *Scotopteryx luridata* (HUFN., 1767), *Triodia sylvina* (L., 1761), *Phymatopus hecta* (L., 1758), *Athetis pallustris* (HBN., 1808), *Eucarta virgo* (TREIT., 1835), *Noctua janthina* (DEN. ET SCHIFF., 1775), *Meganola strigula* (DEN. ET SCHIFF., 1775). *Zeuzera pyrina*

(L., 1761) (Cossidae) was found for the first time since 1960. There are six species of the Hepialidae family in Poland, two of which – *Triodia sylvina* (L., 1761) and *Phymatopus hecta* (L., 1758) – were recorded at Wieluń and Nizankowice.

As the south-western part of Łódź province has not yet been thoroughly studied, this kind of research should continue.

English Language Consultant
Peter Senn

Fot. 1 *Chiasmia clathrata* (L.) – Geometridae; fot. I. Szeląg

Fot. 2 *Ematurga atomaria* (L.) samica – Geometridae; fot. I. Szeląg

Fot. 3 *Autographa gamma* (L.) – Noctuidae; fot. I. Szelağ

Fot. 4 Gatunek z rodziny Noctuidae; fot. I. Szelağ

TABLICA I

1. *Arctia caja* (L., 1758) – Arctiidae, 2. *Zeuzeria pyrina* (L., 1761) – Cossidae, 3. *Habrosyne pyritoides* (HUFN., 1766) – Drepanidae, 4. *Eutrix potatoria* (L., 1758) – Lasiocampidae, 5. *Apoda limacodes* (HUFN., 1766) – Limacodidae, 6. *Orgyia antiqua* (L.) – Lymantriidae

TABLICA II

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1. *Synanthedon myopaeformis* (BORK., 1789) – Sesiidae, 2. *Panthea coenobita* (ESPER, 1785) – Pantheidae, 3. *Meganola strigula* (DEN. ET SCHIFF, 1775) – Nolidae, 4. *Triodia sylvina* (L., 1761) – Hepialidae, 5. *Noctua janthina* (DEN. ET SCHIFF., 1775) – Noctuidae, 6. *Eucarta virgo* (TREIT., 1835) – Noctuidae